DOI: 10.5604/01.3001.0016.2823

Procedura uszlachetniania czynnego w Unii Europejskiej

Inward processing procedure in the European Union

Prof. SGH dr hab. Ewa Gwardzińska

Szkoła Główna Handlowa, Katedra Prawa Administracyjnego i Finansowego Przedsiębiorstw, Zakład Prawa Podatkowego i Celnego, ORCID: 0000-0003-1656-2078

Streszczenie

Problematyka badawcza artykułu koncentruje się na zasadach konstytuujących procedurę uszlachetniania czynnego w obrocie gospodarczym. O ile zgodnie z zasadą ogólną wyboru procedury każdy zgłaszający może wybrać procedurę celną, którą będą objęte towary, na warunkach przewidzianych dla tej procedury, bez względu na rodzaj, ilość, państwo pochodzenia, wysyłki lub przeznaczenia towarów, o tyle zasadniczym celem tej procedury jest poddanie towarów operacjom przetwarzania. W artykule omówiono – oprócz zasad konstytuujących procedurę uszlachetniania czynnego – także sześć sposobów realizowania tej procedury, kryteria spełnienia warunków podmiotowych i przedmiotowych oraz warunków związanych z kontrolą celną i warunkami ekonomicznymi przy wydawaniu pozwoleń celnych. Przedstawiono również reguły ustalania kwoty należności celnych przywozowych dla produktów przetworzonych oraz scentralizowany unijny system INF SP, który zapewnia administracyjną i ujednoliconą wymianę informacji między przedsiębiorcami a organami celnymi oraz między samymi organami celnymi uczestniczącymi w procedurach celnych uszlachetniania czynnego i biernego.

Słowa kluczowe: procedura uszlachetniania czynnego, towary ekwiwalentne, scentralizowany unijny system INF SP.

Abstract

The research issues of the article focus on the principles constituting the procedure of inward processing in economic transactions. While, in accordance with the general principle of choice of procedure, each declarant may choose the customs procedure under which the goods will be placed, under the conditions provided for this procedure, regardless of the type, quantity, country of origin, dispatch or destination of the goods, the essential purpose of this procedure is to submit goods to processing operations. The article discusses, in addition to the principles constituting the inward processing procedure, also six ways of implementing this procedure and the criteria for meeting subjective and objective conditions, as well as conditions related to customs control and economic conditions when issuing customs permits. It also presents the rules for determining the amount of import duties for processed products and the centralized EU INF SP system, which provides administrative and standardized exchange of information between economic operators and customs authorities, and between the customs authorities themselves participating in inward and outward processing customs procedures.

Keywords: inward processing procedure, equivalent goods, centralized INF SP system.

1. UWAGI WSTĘPNE

Procedura uszlachetniania czynnego jest jedną z ośmiu procedur specjalnych, przeznaczoną do przetwarzania towarów. Zgodnie z ujęciem definicyjnym procesy przetwarzania obejmują[1]:

- obróbkę towarów, w tym montaż, składanie lub ich instalowanie w innych towarach;
- przetwarzanie towarów;
- niszczenie towarów;
- naprawę towarów, w tym ich odnawianie i porządkowanie;
- wykorzystywanie towarów, które nie wchodzą w skład produktów przetworzonych, ale umożliwiają lub ułatwiają ich wytworzenie, nawet jeżeli zostają one całkowicie lub częściowo zużyte w tym procesie („akcesoria produkcyjne").

W procedurze uszlachetniania czynnego przetwarzane są towary nieunijne na unijnym obszarze celnym. Do korzystania z tej procedury wymagane jest pozwolenie, określenie długu celnego oraz jego zabezpieczenie. Warto podkreślić, że korzystanie z omawianej procedury jest uprawnieniem, a nie obowiązkiem przedsiębiorcy. Można więc przywieźć towar przeznaczony do obróbki czy przetworzenia i objąć go procedurą dopuszczenia do obrotu oraz uiścić należności celne, przy czym wywieźć przetworzony towar z unijnego obszaru celnego. Procedura ta może być wykorzystywana również jako warunek objęcia towarów procedurą dopuszczenia do obrotu, gdy przywożone towary nie spełniają norm, nie posiadają certyfikatów unijnych bądź są niezgodne z wymogami technicznymi dotyczącymi ich dopuszczenia do obrotu[2]. Powyższe przemawia za tym, że elementem końcowym tej

procedury nie jest obowiązek powrotnego wywozu produktów przetworzonych.

Celem artykułu jest przedstawienie zasad konstytuujących procedurę uszlachetniania czynnego oraz możliwości i korzyści, jakie oferuje ta procedura.

2. ZASADY KONSTRUKCYJNE PROCEDURY USZLACHETNIANIA CZYNNEGO

Zgodnie z ogólną zasadą wyboru procedury[3] zgłaszający może wybrać procedurę celną, którą będą objęte towary, na warunkach przewidzianych dla tej procedury, bez względu na rodzaj, ilość, państwo pochodzenia, wysyłki lub przeznaczenia towarów.

Procedura uszlachetniania czynnego ze względu na funkcję przetwarzania towarów zwiększa elastyczność producentów działających w Unii Europejskiej (UE), gdyż pozwala[4] na wykorzystywanie towarów nieunijnych na obszarze celnym UE w ramach jednego procesu przetwarzania lub większej liczby takich procesów, przy czym towary te nie podlegają żadnym:

– należnościom celnym przywozowym;
– innym należnościom określonym w innych obowiązujących przepisach;
– środkom polityki handlowej, o ile nie zakazują one wprowadzania towarów na obszar celny UE lub wyprowadzania towarów z obszaru celnego UE.

Uszlachetnianie czynne w przepisach prawa celnego co do zasady dzieli się na:

– uszlachetnianie czynne IM/EX, które oznacza przywóz towarów nieunijnych w ramach procedury uszlachetniania czynnego przed wywozem produktów przetworzonych[5];
– uszlachetnianie czynne EX/IM, które oznacza uprzedni wywóz produktów przetworzonych uzyskanych z towarów ekwiwalentnych w ramach procedury uszlachetniania czynnego przed przywozem towarów przez nie zastępowanych[6].

W ramach procedury uszlachetniania czynnego wprowadzono następujące szczególne sposoby jej realizowania:

– wytwarzanie produktów przetworzonych z towarów ekwiwalentnych (art. 223 ust. 2 lit. a unijnego kodeksu celnego);
– wywóz produktów przetworzonych uzyskanych z towarów ekwiwalentnych przed przywozem towarów przez nie zastępowanych, tzw. uprzedni wywóz (art. 223 ust. 2 lit. c unijnego kodeksu celnego) lub uszlachetnianie czynne EX/IM;
– przywóz towarów nieunijnych w ramach procedury uszlachetniania czynnego przed wywozem produktów przetworzonych, tzw. uprzedni przywóz lub uszlachetnianie czynne IM/EX;
– czasowy powrotny wywóz w celu dalszego przetworzenia niektórych lub wszystkich towarów objętych procedurą uszlachetniania czynnego lub produktów przetworzonych w celu poddania ich dalszemu przetworzeniu poza obszarem celnym UE, zgodnie z warunkami określonymi dla procedury uszlachetniania biernego (art. 258 unijnego kodeksu celnego), tzw. uzupełniające procesy uszlachetniania;
– poddanie towarów nieunijnych procesom uszlachetniania w pomieszczeniach składu celnego, w tym wypadku uszlachetnianie odbywa się w ramach procedury uszlachetniania czynnego (art. 241 unijnego kodeksu celnego);
– poddanie towarów nieunijnych procesom uszlachetniania czynnego w wolnym obszarze celnym, w tym wypadku uszlachetnianie odbywa się w ramach procedury uszlachetniania czynnego (art. 247 unijnego kodeksu celnego).

2.1. Wytwarzanie produktów przetworzonych z towarów ekwiwalentnych

Wytwarzanie produktów przetworzonych z towarów ekwiwalentnych[7] polega na tym, że w wypadku niewystarczającej ilości towaru pochodzącego z importu podmiot dokonujący procesu uszlachetniania, aby sprostać zobowiązaniom kontraktowym, może wykorzystać zamiast towarów importowych towary krajowe jako towary ekwiwalentne[8], oczywiście za zgodą organu celnego, wydanego w formie pozwolenia, pod warunkiem że towary ekwiwalentne będą miały tę samą jakość handlową i cechy charakterystyczne (taki sam kod taryfowy i ten sam opis techniczny) co towary przywożone do uszlachetniania. Należy dodać, co może się wydawać na tym etapie nieoczywiste, że wykorzystanie towarów ekwiwalentnych w procesach uszlachetniania nie powoduje konieczności zgłoszenia ich do procedury.

Załącznik 71-04 do rozporządzenia delegowanego 2015/2446 wprowadził ograniczenia w zakresie korzystania z towarów ekwiwalentnych. Niedozwolone jest zastępowanie towarów ekologicznych towarami wytwarzanymi konwencjonalnie oraz towarów wytwarzanych konwencjonalnie towarami ekologicznymi. Wymóg ten ma na celu wyeliminowanie ewentualnych nadużyć wynikających z wykorzystania różnic jakościowych między towarami przywożonymi a towarami ekwiwalentnymi.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach organ celny może zezwolić na wykorzystanie towarów ekwiwalentnych mających wyższy stopień przetworzenia niż towary przywożone. Zgoda taka powinna być wyrażona przez organ celny w pozwoleniu, pod warunkiem że zasadnicza część przetworzenia w odniesieniu do towarów ekwiwalentnych jest przeprowadzana w przedsiębiorstwie posiadacza pozwolenia lub w przedsiębiorstwie, w którym proces ten jest przeprowadzany na jego rzecz[9].

Organy celne nie zezwolą na wykorzystanie towarów ekwiwalentnych, jeżeli towary podlegałyby tymczasowemu lub ostatecznemu cłu antydumpingowemu, cłu wyrównawczemu, cłu ochronnemu lub cłu dodatkowemu wynikającemu z zawieszenia koncesji, gdyby zgłoszono je do dopuszczenia do obrotu[10]. Organy celne nie zezwolą również na wykorzystanie towarów ekwiwalentnych w żadnym z następujących przypadków[11]:

– jeżeli w ramach procedury uszlachetniania czynnego są wykonywane wyłącznie zwyczajowe czynności;
– jeżeli do towarów niepochodzących użytych do wytworzenia produktów przetworzonych w ramach procedury uszlachetniania czynnego, dla których dowód pochodzenia jest wystawiany lub sporządzany w ramach uzgodnień preferencyjnych między UE a niektórymi krajami lub terytoriami znajdującymi się poza obszarem celnym UE lub

grupami takich krajów lub terytoriów, ma zastosowanie zakaz zwrotu lub zwolnienia z należności celnych przywozowych;
– jeżeli prowadziłoby to do nieuzasadnionych korzyści w zakresie należności celnych przywozowych lub w przypadkach określonych w prawodawstwie unijnym.

Przepisy szczegółowe dotyczące towarów ekwiwalentnych prezentuje załącznik 71-04 do rozporządzenia delegowanego 2015/2446. Dotyczą one takich towarów, jak: ryż, pszenica, cukier, żywe zwierzęta i mięso, kukurydza i oliwa z oliwek.

2.2. Uprzedni wywóz lub uszlachetnianie czynne EX/IM

Kolejne formy stosowania procedury uszlachetniania czynnego to uprzedni wywóz lub uszlachetnianie czynne EX/IM. Ta forma polega na wywozie produktów przetworzonych uzyskanych z towarów ekwiwalentnych przed przywozem towarów przez nie zastępowanych. Jest to szczególny sposób korzystania z procedury uszlachetniania czynnego, który eliminuje problemy producentów związane ze zwłoką w dostawie towarów przeznaczonych do uszlachetniania i koniecznością wywiązania się z krótkoterminowych zobowiązań kontraktowych.

Aby skorzystać z tej formy realizowania procedury, konieczna jest zgoda organu celnego wyrażona w pozwoleniu. Jeżeli jednak w pozwoleniu nie przewidziano takiej opcji, konieczna jest zmiana pozwolenia w tym zakresie.

W pozwoleniu organy celne wyznaczają również okres, w którym towary nieunijne zgłasza się do procedury uszlachetniania czynnego, z uwzględnieniem czasu potrzebnego na ich nabycie i transport na unijny obszar celny. Okres ten jest określany w miesiącach i nie powinien przekraczać 6 miesięcy. Rozpoczyna on bieg w dniu przyjęcia wywozowego zgłoszenia celnego dotyczącego produktów przetworzonych uzyskanych z odpowiednich towarów ekwiwalentnych. Na wniosek posiadacza pozwolenia okres 6 miesięcy może zostać przedłużony nawet po jego upływie, pod warunkiem że nie przekracza ogółem 12 miesięcy[12].

W przypadku uprzedniego wywozu produktów przetworzonych w ramach procedury uszlachetniania czynnego towary ekwiwalentne i produkty przetworzone uzyskane z tych towarów stają się towarami nieunijnymi z mocą wsteczną w chwili ich zwolnienia do procedury wywozu, jeżeli towary, które mają zostać przywiezione, zostają objęte tą procedurą. Jeżeli jednak towary, które mają zostać przywiezione, zostają objęte procedurą uszlachetniania czynnego, stają się towarami unijnymi w tej samej chwili[13].

2.3. Uprzedni przywóz lub uszlachetnianie czynne IM/EX

Konstrukcja prawna formy uprzedniego przywozu lub uszlachetniania czynnego IM/EX jest podobna do uprzedniego wywozu lub uszlachetniania czynnego EX/IM – z tą różnicą, że przywóz towarów nieunijnych w ramach procedury uszlachetniania czynnego następuje przed wywozem produktów przetworzonych.

W przypadku uszlachetniania czynnego towary ekwiwalentne i produkty przetworzone uzyskane z tych towarów stają się towarami nieunijnymi, a towary zastępowane przez towary ekwiwalentne stają się towarami unijnymi w chwili ich zwolnienia do kolejnej procedury celnej zamykającej procedurę lub w chwili opuszczenia obszaru celnego UE przez produkty przetworzone.

W przypadku jednak gdy towary objęte procedurą uszlachetniania czynnego są wprowadzane na rynek przed zamknięciem procedury, ich status ulega zmianie w chwili ich wprowadzenia na rynek. W wyjątkowych sytuacjach, gdy oczekuje się, że towary ekwiwalentne nie będą dostępne w chwili wprowadzania towarów na rynek, organy celne mogą, na wniosek osoby uprawnionej do korzystania z procedury, wyrazić zgodę na to, aby towary ekwiwalentne były dostępne w późniejszym terminie w ramach okresu rozsądnie ustalonego przez te organy[14].

2.4. Uzupełniające procesy uszlachetniania

Kolejną formą stosowania procedury uszlachetniania czynnego są uzupełniające procesy uszlachetniania dokonywane poza obszarem celnym UE. Oznacza to, że w ramach procedury uszlachetniania czynnego można dokonać czasowego wywozu produktów przetworzonych lub towarów w stanie niezmienionym poza unijny obszar celny, gdzie zostaną one poddane tzw. uzupełniającym procesom uszlachetniania czynnego.

Korzystanie z tej formy wymaga uzyskania pozwolenia wydanego zgodnie z warunkami określonymi w przepisach dotyczących uszlachetniania biernego. Jest to wyjątek od zasady, że w tej procedurze można czasowo wywozić wyłącznie towary unijne[15].

Organy celne w pozwoleniu wyznaczają również termin, w którym towary czasowo wywiezione muszą być powrotnie przywiezione na unijny obszar celny w postaci produktów przetworzonych oraz dopuszczone do obrotu, aby mogły skorzystać z całkowitego lub częściowego zwolnienia z należności celnych przywozowych. Organy te mogą w rozsądnym zakresie przedłużyć ten termin na uzasadniony wniosek posiadacza pozwolenia[16].

2.5. Przeprowadzanie procesów uszlachetniania w pomieszczeniach składu celnego

Towary będące przedmiotem procedury uszlachetniania czynnego mogą być poddane procesom uszlachetniania w pomieszczeniach składu celnego. Ten tryb pozwala na wykorzystanie pomieszczeń składu celnego w innym celu niż tylko składowanie towarów[17].

Pozwolenie organu celnego na przeprowadzenie procesu uszlachetniania w składzie celnym jest wydawane wyłącznie wtedy, gdy istnieje potrzeba gospodarcza i gdy nie ma to negatywnego wpływu na dozór celny[18]. Przeprowadzane procesy uszlachetniania powodują, że towary nie są uznawane za objęte procedurą składowania celnego, tylko uszlachetniania czynnego[19].

2.6. Przeprowadzanie procesów uszlachetniania w wolnych obszarach celnych

Towary będące przedmiotem procedury uszlachetniania czynnego mogą być również poddane procesom uszlachetniania w wolnych obszarach celnych, które służą do składowania towarów. Podczas pozostawania w wolnym obszarze celnym towary nieunijne mogą zostać dopuszczone do obrotu, objęte procedurą uszlachetniania czynnego, odprawy

czasowej lub końcowego przeznaczenia, zgodnie z warunkami ustalonymi dla tych procedur, ale w tych przypadkach tych towarów nie uznaje się za objęte procedurą wolnego obszaru celnego[20].

3. POZWOLENIE CELNE

Aby uzyskać pozwolenie na korzystanie z procedury uszlachetniania czynnego, trzeba spełnić warunki podmiotowe i przedmiotowe oraz przesłanki związane z kontrolą celną i warunkami ekonomicznymi[21].

Jeśli chodzi o warunki podmiotowe, to pozwolenia udziela się osobie, która:

– ma siedzibę na unijnym obszarze celnym (przypadki, w których osoba może mieć siedzibę poza obszarem celnym UE, są określone w art. 161 rozporządzenia delegowanego 2015/2446; organy celne mogą okazjonalnie, gdy uznają to za zasadne, udzielić pozwolenia na korzystanie z procedury uszlachetniania czynnego osobom mającym siedzibę poza obszarem celnym UE);
– zapewnia prawidłową realizację operacji;
– przeprowadza procesy przetwarzania lub organizuje ich przeprowadzenie;
– składa zabezpieczenie – w przypadkach, w których może powstać dług celny lub inne należności związane z towarami objętymi procedurą.

Weryfikacja kryteriów podmiotowych następuje na podstawie informacji zawartych we wniosku oraz w załączonych dokumentach, a także zawartych w systemach wchodzących w skład Systemu Informacyjnego Skarbowo-Celnego. Weryfikacja ta polega w szczególności na sprawdzeniu, czy wnioskodawca[22]:

– nie naruszył w sposób poważny lub powtarzający się przepisów prawa celnego lub podatkowego;
– nie zalega z płatnościami należności celno-podatkowych wobec urzędu skarbowego;
– nie jest podmiotem, wobec którego jest prowadzone postępowanie egzekucyjne lub upadłościowe;
– rzetelnie wywiązuje się z obowiązków określonych w przepisach prawa celnego i podatkowego w toku dotychczasowej działalności związanej z przywozem lub wywozem towarów.

Spełnienie warunków związanych z kontrolą celną następuje w przypadku, gdy organy celne mogą sprawować dozór celny bez konieczności stosowania środków administracyjnych niewspółmiernych do istniejącej potrzeby gospodarczej[23]. Spełnienie tego kryterium spoczywa na organach celnych, które muszą dokonać rzetelnej oceny zakresu przewidywalnych obowiązków, jakie powstaną w związku z koniecznością przeprowadzenia kontroli procedury celnej. Ponadto są zobowiązane do oceny, czy nakłady finansowe, które będzie musiała ponieść administracja celna, nie są zbyt wysokie w stosunku do oczekiwanych skutków gospodarczych związanych z korzystaniem przez osobę z tej procedury celnej.

Warunki ekonomiczne w procedurze uszlachetniania czynnego są spełnione, gdy brak negatywnego wpływu na istotne interesy producentów unijnych. Uznaje się, że taki negatywny wpływ nie występuje, jeżeli nie istnieje dowód na jego występowanie lub warunki ekonomiczne uznaje się za spełnione[24].

Maksymalny termin ważności, na jaki może zostać przyznane pozwolenie na korzystanie z procedury uszlachetniania czynnego, nie może przekroczyć okresu 5 lat, a w przypadku towarów, które są objęte załącznikiem 71-02 do rozporządzenia delegowanego 2015/2446 (głównie wrażliwe towary rolne), termin ten nie może przekroczyć okresu 3 lat. Oznacza to, że pozwolenie może zostać udzielone z krótszym terminem ważności[25]. Powyższa zasada nie dotyczy wniosku o udzielenie pozwolenia sporządzonego na podstawie zgłoszenia celnego, gdyż przyjęcie tego zgłoszenia przez organ celny i udzielenie pozwolenia przez zwolnienie towarów do wnioskowanej procedury jest jednorazowym pozwoleniem obejmującym wyłącznie towar określony w tym zgłoszeniu celnym.

We wniosku o pozwolenie na korzystanie z procedury uszlachetniania czynnego należy podać również m.in. informację na temat przepisu celnego, który będzie zastosowany do obliczenia kwoty należności celnych przywozowych w przypadku powstania długu celnego. W kontekście obliczenia kwoty należności celnych przywozowych zastosowanie mogą mieć[26]:

– art. 85 ust. 1 unijnego kodeksu celnego – w którego myśl kwota należności celnych przywozowych lub wywozowych jest określana zgodnie z takimi zasadami obliczania należności celnych, jakie miały zastosowanie do danych towarów w chwili powstania w stosunku do nich długu celnego;
– art. 86 ust. 3 unijnego kodeksu celnego – w którego myśl jeżeli dług celny powstaje w odniesieniu do produktów przetworzonych powstałych w ramach procedury uszlachetniania czynnego, na wniosek zgłaszającego, kwotę należności celnych przywozowych odpowiadającą takiemu długowi określa się na podstawie klasyfikacji taryfowej, wartości celnej, ilości, rodzaju i pochodzenia towarów objętych procedurą uszlachetniania czynnego, obowiązujących w dniu przyjęcia zgłoszenia celnego dotyczącego tych towarów.

Wybrany sposób (metoda) obliczania kwoty należności celnych przywozowych może mieć wpływ na wymóg sprawdzenia warunków ekonomicznych i w związku z tym musi być wskazany we wniosku o udzielenie pozwolenia. W przypadku powstania długu celnego obliczenie kwoty należności celnych przywozowych musi być przeprowadzone zgodnie ze sposobem określonym w pozwoleniu.

Jeżeli metoda obliczeniowa nie ma wpływu na wymagania dotyczące zbadania warunków ekonomicznych, można zapewnić pewną elastyczność posiadaczowi pozwolenia w odniesieniu do metody obliczeniowej. Oznacza to, że w przypadku towarów przeznaczonych do objęcia procedurą uszlachetniania czynnego, jeśli procedura nie podlega polityce rolnej ani handlowej czy też środkom tymczasowym lub ostatecznym, cłu antydumpingowemu, wyrównawczemu oraz środkom ochronnym lub dodatkowym wynikającym z zawieszenia koncesji, pod warunkiem że towary zostały zgłoszone do procedury dopuszczenia do swobodnego obrotu, zezwolenie może określić metodę obliczeniową stosowaną zgodnie z art. 85 ust. 1 lub z art. 86 ust. 3 unijnego kodeksu celnego. W związku z tym wnioskodawca może złożyć wniosek (w elemencie danych 8/13) w dokumencie SAD o zastosowanie metody w oparciu o art. 86 ust. 3 unijnego kodeksu celnego

i wskazać w polu danych „Dodatkowe informacje", że obliczenie może być wykonane również zgodnie z art. 85[27].

Metoda obliczeniowa określona w pozwoleniu musi być także stosowana wówczas, gdy dług celny powstaje po zastosowaniu kolejnej procedury specjalnej. Każde późniejsze zgłoszenie celne musi zatem zawierać oznaczenie „UCz" oraz odpowiedni numer pozwolenia lub numer INF[28]. W przypadku powstania długu celnego za produkty przetworzone uzyskane od następnych czynności przetwarzania w ramach procedury uszlachetniania czynnego „UCz"- kwotę należności celnych przywozowych należy obliczyć zgodnie z metodą obliczeniową ustaloną w pierwszym zezwoleniu na uszlachetnianie czynne, pod warunkiem że metodą określoną w tym pozwoleniu jest metoda określona na podstawie art. 86 ust. 3 unijnego kodeksu celnego[29].

4. REGUŁY USTALANIA KWOTY NALEŻNOŚCI CELNYCH PRZYWOZOWYCH DLA PRODUKTÓW PRZETWORZONYCH

Aby określić kwotę należności celnych przywozowych od produktów przetworzonych, ilość towarów objętych procedurą uszlachetniania czynnego, które uznaje się za występujące w produktach przetworzonych, w odniesieniu do których powstaje dług celny, określa się według współczynnika produktywności i oblicza się zgodnie z[30]:

– metodą skali ilościowej,
– metodą skali wartości,
– jakąkolwiek metodą dającą podobne wyniki.

Metoda skali ilościowej[31] może być stosowana w dwóch wariantach. Pierwszy dotyczy sytuacji, gdy tylko jeden rodzaj produktu przetworzonego powstaje w wyniku operacji przetworzenia. W tym przypadku ilość towarów objętych procedurą uszlachetniania czynnego, które uznaje się za występujące w produktach przetworzonych, dla których powstaje dług celny, określa się z zastosowaniem udziału procentowego, jaki produkty przetworzone, dla których powstaje dług celny, mają w łącznej ilości produktów przetworzonych powstałych w ramach procesu przetwarzania do łącznej ilości towarów objętych procedurą uszlachetniania czynnego.

Drugi wariant dotyczy sytuacji, gdy w wyniku procesów przetwarzania powstają różne rodzaje produktów przetworzonych, a wszystkie składniki lub części towarów objętych procedurą znajdują się w każdym z tych produktów przetworzonych. W tym przypadku ilość towarów objętych procedurą uszlachetniania czynnego, które uznaje się za występujące w produktach przetworzonych, dla których powstaje dług celny, określa się z zastosowaniem do łącznej ilości towarów objętych procedurą uszlachetniania czynnego udziału procentowego obliczonego przez przemnożenie następujących składników:

– udziału procentowego, jaki produkty przetworzone, dla których powstaje dług celny, mają w łącznej ilości produktów przetworzonych tego samego rodzaju, powstałych w ramach operacji przetwarzania;
– udziału procentowego, jaki łączna ilość produktów przetworzonych tego samego rodzaju – niezależnie od tego, czy powstaje dług celny – ma w łącznej ilości wszystkich produktów przetworzonych, powstałych w ramach operacji przetwarzania.

Przy podejmowaniu decyzji w sprawie spełnienia warunków zastosowania metody skali ilościowej i przy ocenie, czy zostały one spełnione, nie bierze się pod uwagę strat, które powstają w wyniku zniszczenia bądź w wyniku procesu przetwarzania, w szczególności wskutek parowania, osuszania, sublimacji, wycieku, wypłukiwania.

Druga metoda – metoda skali wartości – jest stosowana w sytuacji, gdy metoda skali ilościowej nie jest użyteczna[32]. W metodzie tej ilość towarów objętych procedurą uszlachetniania czynnego, które uznaje się za występujące w produktach przetworzonych, dla których powstaje dług celny, określa się z zastosowaniem do łącznej ilości towarów objętych procedurą uszlachetniania czynnego wskaźnika procentowego określonego przez przemnożenie następujących składników:

– udziału procentowego, jaki produkty przetworzone, dla których powstaje dług celny, mają w łącznej wartości produktów przetworzonych tego samego rodzaju, powstałych w ramach operacji przetwarzania;
– udziału procentowego, jaki łączna wartość produktów przetworzonych tego samego rodzaju – niezależnie od tego, czy powstaje dług celny – stanowi w łącznej wartości wszystkich produktów przetworzonych, powstałych w ramach operacji przetwarzania.

Wartość każdego z różnych produktów przetworzonych do użycia przy zastosowaniu metody skali wartości jest określona na podstawie ostatniej ceny ex works[33] w UE lub ostatniej ceny sprzedaży w UE produktów identycznych lub podobnych, pod warunkiem że na ceny te nie miały wpływu stosunki między kupującym a sprzedającym.

Jeżeli współczynnik produktywności nie może być ustalony według metody skali ilościowej lub według metody skali wartości, to powinien zostać określony przy użyciu jakiejkolwiek rozsądnej metody[34]. Do niektórych towarów przywożonych, o dobrej, oryginalnej i handlowej jakości, które odpowiadają wszelkim normom ustanowionym w legislacji unijnej, i pod warunkiem że produkty przetworzone nie są otrzymywane z wykorzystaniem specjalnych metod uszlachetniania i w celu spełnienia określonych wymagań jakościowych, może być stosowany średni współczynniki produktywności[35].

Powiadomienie dłużnika o długu celnym[36] nie może nastąpić po upływie 3 lat, licząc od powstania długu celnego. Termin ten ulega przedłużeniu w przypadku, gdy dług celny powstał w wyniku czynu, który w czasie popełnienia podlegał sądowemu postępowaniu karnemu. Wtedy przewidziany okres 3 lat przedłuża się minimalnie do 5, a maksymalnie do 10 lat zgodnie z prawem krajowym.

5. SCENTRALIZOWANY UNIJNY SYSTEM INF SP

Od dnia 1 czerwca 2020 r. we wszystkich państwach członkowskich UE działa scentralizowany unijny system INF SP. Ten transeuropejski system (ang. Trans-European System – TES) zapewnia administracyjną i ujednoliconą wymianę informacji między przedsiębiorcami a organami celnymi oraz między samymi organami celnymi uczestniczącymi w procedurach celnych uszlachetniania czynnego i biernego[37].

INF SP składa się z dwóch głównych komponentów, którymi są:

– portal handlowy INF (ang. Specific Trader Portal – STP) – dostępny za pośrednictwem unijnego portalu celnego (ang. EU Customs Trader Portal – EUCTP) dla podmiotów gospodarczych, ich przedstawicieli celnych i pracowników. Dostęp do portalu EUCTP jest zapewniany za pośrednictwem systemu jednolitego zarządzania użytkownikami i podpisu cyfrowego (ang. Uniform User Management and Digital Signature System – UUM&DS), który jest dostępem autoryzowanego zabezpieczenia do elektronicznych systemów celnych UE dla przedsiębiorców, przedstawicieli celnych i pracowników. Podmioty gospodarcze potrzebują ważnego numeru EORI (ang. Economic Operators Registration and Identification Number) oraz przypisanych im odpowiednich ról w systemie, aby uzyskać dostęp do tego systemu. Po uwierzytelnieniu w EUCTP przedsiębiorca może zarządzać swoimi wnioskami INF w module INF STP oraz wchodzić w interakcje z systemem i organami celnymi za pośrednictwem powiadomień;
– system centralny INF SP (ang. Special Procedures) – dostępny dla funkcjonariuszy celnych, którzy wchodzą w interakcje z podmiotami gospodarczymi, ich pracownikami lub przedstawicielami celnymi za pomocą centralnego systemu INF w celu obsługi wniosków INF i ich dalszego przetwarzania w zależności od przypisanej roli w systemie.

Urzędy celne zajmują się specyficznymi sprawami, takimi jak wydawanie pozwoleń, zwalnianie, wywóz, dopuszczenie do swobodnego obrotu i wyprowadzenie towarów, ale również i zarządzaniem danymi z INF oraz określaniem i obliczaniem kwoty należności celnych przywozowych lub wywozowych w przypadku zastosowania:

– procedury uszlachetniania czynnego IP EX/IM lub procedury uszlachetniania biernego OP EX/IM, jeżeli w procedurę jest zaangażowane jedno lub więcej niż jedno państwo członkowskie;
– procedury uszlachetniania czynnego IP IM/EX lub procedury uszlachetniania biernego OP IM/EX, jeżeli w procedurę jest zaangażowane więcej niż jedno państwo członkowskie;
– procedury uszlachetniania czynnego IM/EX obejmującej tylko jedno państwo członkowskie.

Centralny system INF SP korzysta z informacji przechowywanych w Systemie Decyzji Celnych (ang. Customs Decisions System – CDS)[38], który działa od dnia 2 października 2017 r. i jest stworzony do zarządzania pozwoleniami i związanymi z nimi wnioskami o udzielenie pozwolenia oraz korzysta z informacji zgromadzonych w TATAFng (ang. Tariff Applications Technical Applications Framework [TATAF], new generation[39] – ramy architektury technicznej do celów stosowania taryf, nowa generacja).

Warto podkreślić, że system INF nie zawiera komponentów krajowych. CDS gromadzi zaś cenne i niezbędne informacje, takie jak rodzaj towarów i produktów przetworzonych, rodzaj operacji, do których ma zastosowanie zezwolenie, a także informacje o posiadaczu pozwolenia.

Stosowane dawniej formularze papierowe INF (INF 1, INF 2, INF 5 i INF 9) przestały obowiązywać po dniu 1 czerwca 2020 r. Z tego powodu w INF SP nie ma do nich odniesień.

INF 1 był używany na potrzeby uszlachetniania czynnego, gdy produkty przetworzone w stanie niezmienionym zostały dopuszczone do swobodnego obrotu w państwie członkowskim innym niż to, do którego towary zostały przywiezione.

INF 2 został zainicjowany dla uszlachetniania biernego (OP - Outward Processing), gdy towary zostały wywiezione w jednym państwie członkowskim i ponownie przywiezione do innego państwa członkowskiego.

INF 5 był stosowany na potrzeby uszlachetniania czynnego, w przypadku gdy towary zostały wywiezione z jednego państwa członkowskiego przed przywozem towarów zastępczych w innym państwie członkowskim.

INF 9 był podobny do INF 5 – z tą różnicą, że towary zamienne zostały przywiezione przed wywozem produktów przetworzonych do innego państwa członkowskiego.

6. UWAGI KOŃCOWE

Procedura uszlachetniania czynnego ze względu na wykonywane w jej ramach przetwarzanie towarów jest skatalogowana w grupie procedur specjalnych. Istnieje sześć sposobów jej realizowania. Są to:

– wytwarzanie produktów przetworzonych z towarów ekwiwalentnych;
– wywóz produktów przetworzonych uzyskanych z towarów ekwiwalentnych przed przywozem towarów przez nie zastępowanych, tzw. uprzedni wywóz lub uszlachetnianie czynne EX/IM;
– przywóz towarów nieunijnych w ramach procedury uszlachetniania czynnego przed wywozem produktów przetworzonych, tzw. uprzedni przywóz lub uszlachetnianie czynne IM/EX;
– czasowy powrotny wywóz w celu dalszego przetworzenia niektórych lub wszystkich towarów objętych procedurą uszlachetniania czynnego lub produktów przetworzonych w celu poddania ich dalszemu przetworzeniu poza obszarem celnym UE, zgodnie z warunkami określonymi dla procedury uszlachetniania biernego, tzw. uzupełniające procesy uszlachetniania;
– poddanie towarów nieunijnych procesom uszlachetniania w pomieszczeniach składu celnego, w tym wypadku uszlachetnianie odbywa się w ramach procedury uszlachetniania czynnego;
– poddanie towarów nieunijnych procesom uszlachetniania czynnego w wolnym obszarze celnym.

Aby uzyskać pozwolenie na korzystanie z procedury uszlachetniania czynnego, trzeba nie tylko spełnić warunki podmiotowe i przedmiotowe, ale również wymogi związane z kontrolą celną i warunkami ekonomicznymi. Pozwolenie jest wydawane maksymalnie na okres 5 lat, a w przypadku towarów, które są objęte załącznikiem 71-02 do rozporządzenia delegowanego 2015/2446 (głównie wrażliwe towary rolne), termin ten nie może przekroczyć 3 lat.

We wniosku o pozwolenie na korzystanie z procedury uszlachetniania czynnego należy podać sposób obliczenia kwoty należności celnych przywozowych w przypadku powstałego długu celnego. Do obliczenia kwoty należności celnych przywozowych zastosowanie mogą mieć:

– art. 85 ust. 1 unijnego kodeksu celnego – w którego myśl kwota należności celnych przywozowych lub wywozowych jest określana zgodnie z takimi zasadami obliczania należności celnych, jakie miały zastosowanie do danych

towarów w chwili powstania w stosunku do nich długu celnego, lub

– art. 86 ust. 3 unijnego kodeksu celnego – w którego myśl jeżeli dług celny powstaje w odniesieniu do produktów przetworzonych powstałych w ramach procedury uszlachetniania czynnego, na wniosek zgłaszającego, kwotę należności celnych przywozowych odpowiadającą takiemu długowi określa się na podstawie klasyfikacji taryfowej, wartości celnej, ilości, rodzaju i pochodzenia towarów objętych procedurą uszlachetniania czynnego, obowiązujących w dniu przyjęcia zgłoszenia celnego dotyczącego tych towarów.

Wybrany sposób obliczania kwoty należności celnych przywozowych może mieć wpływ na wymóg sprawdzenia warunków ekonomicznych i w związku z tym musi być wskazany we wniosku o udzielenie pozwolenia. W przypadku powstania długu celnego kwotę należności celnych przywozowych oblicza się zgodnie ze sposobem określonym w pozwoleniu.

Od dnia 1 czerwca 2020 r. we wszystkich państwach członkowskich UE działa scentralizowany unijny system INF SP. Ten transeuropejski system zapewnia administracyjną i ujednoliconą wymianę informacji między przedsiębiorcami a organami celnymi oraz między samymi organami celnymi uczestniczącymi w procedurach celnych uszlachetniania czynnego i biernego.

Przypisy:

1 Art. 5 pkt 37 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z dnia 9 października 2013 r. ustanawiającego unijny kodeks celny (Dz. Urz. UE L 269 z 10.10.2013, s. 1, ze zm., dalej: unijny kodeks celny).
2 Art. 256 ust. 3 lit. a unijnego kodeksu celnego.
3 Art. 150 unijnego kodeksu celnego.
4 Art. 256 ust. 1 unijnego kodeksu celnego.
5 Art. 1 pkt 30 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2015/2446 z dnia 28 lipca 2015 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 w odniesieniu do szczegółowych zasad dotyczących niektórych przepisów unijnego kodeksu celnego (Dz. Urz. UE L 343 z 29.12.2015, s. 1, ze zm., dalej: rozporządzenie delegowane 2015/2446).
6 Art. 1 pkt 29 rozporządzenia delegowanego 2015/2446.
7 Art. 223 unijnego kodeksu celnego stanowi, że towary ekwiwalentne są to towary unijne składowane, wykorzystywane lub przetwarzane zamiast towarów objętych procedurą specjalną.
8 Art. 223 unijnego kodeksu celnego.
9 Art. 169 ust. 6 lit. a rozporządzenia delegowanego 2015/2446.
10 Art. 169 ust. 2 rozporządzenia delegowanego 2015/2446.
11 Art. 223 ust. 3 unijnego kodeksu celnego.
12 Art. 257 ust. 3 i 4 unijnego kodeksu celnego.
13 Art. 269 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/2447 z dnia 24 listopada 2015 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania niektórych przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 ustanawiającego unijny kodeks celny (Dz. Urz. UE L 343 z 29.12.2015, s. 558, ze zm., dalej: rozporządzenie wykonawcze 2015/2447).
14 Art. 269 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego 2015/2447.
15 Art. 259 unijnego kodeksu celnego.
16 Art. 259 ust. 3 unijnego kodeksu celnego.
17 Art. 240 ust. 1 unijnego kodeksu celnego.
18 Art. 241 ust. 1 unijnego kodeksu celnego.
19 Art. 241 ust. 2 unijnego kodeksu celnego.
20 Art. 247 unijnego kodeksu celnego.
21 Art. 211 unijnego kodeksu celnego.
22 Ministerstwo Finansów – Departament Ceł, *Procedura uszlachetniania czynnego (unijny kodeks celny)*, https://www.dolnoslaskie.kas.gov.pl/documents/3557796/6950628/MATERIA%C5%81+INFORMACYJNY+USZLACHETNIANIE+CZYNNE+Marzec+2017+KAS.pdf, dostęp: 10.11.2022.
23 Art. 211 ust. 4 lit. a unijnego kodeksu celnego.
24 Art. 211 ust. 5 i 6 unijnego kodeksu celnego.
25 Art. 173 rozporządzenia delegowanego 2015/2446.
26 Ministerstwo Finansów – Departament Ceł, *Procedura uszlachetniania czynnego (unijny kodeks celny)*, dz. cyt.
27 European Commission, *Special Procedures – Title VII UCC/"Guidance for MSs and Trade"*, TAXUD/A2/SPE/2016/001-Rev 18-EN Original EN, Brussels, 28 October 2022, https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2023-01/Rev18%20Guidance%20on%20UCC%20and%20related%20act%20-%20clean%20for%20publication%2028%20Oct%202022.pdf, s. 15, dostęp: 7.02.2023.
28 Art. 241 ust. 1 rozporządzenia delegowanego 2015/2446.
29 Tamże.
30 Art. 72 rozporządzenia delegowanego 2015/2446. Szerzej: E. Gwardzińska, *Przedstawicielstwo celne w międzynarodowym obrocie towarowym*, Warszawa 2018, s. 173-176; E. Gwardzińska i in., *Prawo celne*, Warszawa 2017, s. 254 i nast.
31 Tamże.
32 Art. 72 ust. 6 rozporządzenia delegowanego 2015/2446.
33 Cena ex works oznacza cenę zapłaconą za produkt gotowy do odbioru z siedziby producenta, w którego przedsiębiorstwie dokonano ostatniej obróbki lub przetworzenia; cena ta musi odzwierciedlać wszelkie koszty związane z wytworzeniem produktu (w tym koszty wszelkich użytych materiałów), pomniejszone o wszelkie podatki wewnętrzne, które zostaną lub mogą zostać zwrócone, jeżeli uzyskany produkt zostanie wywieziony lub powrotnie wywieziony.
34 Tamże.
35 Art. 255 unijnego kodeksu celnego.
36 Art. 103 unijnego kodeksu celnego.
37 European Commission, *The INF System for Special Procedures*, https://taxation-customs.ec.europa.eu/online-services/online-services-and-databases-customs/central-system-standardised-exchange-information_en, dostęp: 20.12.2022; UCC, *Ujednolicona wymiana informacji. Przewodnik dla użytkowników biznesowych*, DG TAXUD, https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2022-01/inf_sp_business_user_guide_pl.pdf, dostęp: 20.12.2022.
38 European Commission, *CDS – Customs Decisions System*, https://taxation-customs.ec.europa.eu/online-services/online-services-and-databases-customs/cds-customs-decisions-system_en, dostęp: 5.12.2022.
39 *Technical Annex. Call for Tenders TAXUD/2016/AO-02. Integration. Operations, Integration and Control of IT Service Management for IT systems (ITSM3)*, https://ec.europa.eu/assets/taxud/taxation_customs/tenders/2016ao02_a2_technical_en.pdf, dostęp: 2.01.2023.

Bibliografia

Literatura

Gwardzińska E., *Przedstawicielstwo celne w międzynarodowym obrocie towarowym*, Warszawa 2018.

Gwardzińska E. i in., *Prawo celne*, Warszawa 2017.

Źródła internetowe

European Commission, *CDS – Customs Decisions System*, https://taxation-customs.ec.europa.eu/online-services/online-services-and-databases-customs/cds-customs-decisions-system_en, dostęp: 5.12.2022.

European Commission, *The INF System for Special Procedures*, https://taxation-customs.ec.europa.eu/online-services/online-services-and-databases-customs/central-system-standardised-exchange-information_en, dostęp: 20.12.2022.

UCC, *Ujednolicona wymiana informacji. Przewodnik dla użytkowników biznesowych*, DG TAXUD, https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2022-01/inf_sp_business_user_guide_pl.pdf, dostęp: 20.12.2022.

Akty prawne

Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/2446 z dnia 28 lipca 2015 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 w odniesieniu do szczegółowych zasad do-

tyczących niektórych przepisów unijnego kodeksu celnego, Dz. Urz. UE L 343 z 29.12.2015, s. 1, ze zm.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z dnia 9 października 2013 r. ustanawiające unijny kodeks celny, Dz. Urz. UE L 269 z 10.10.2013, s. 1, ze zm.

Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/2447 z dnia 24 listopada 2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania niektórych przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 ustanawiającego unijny kodeks celny, Dz. Urz. UE L 343 z 29.12.2015, s. 558, ze zm.

Inne źródła

European Commission, *Special Procedures – Title VII UCC/"Guidance for MSs and Trade"*, TAXUD/A2/SPE/2016/001-Rev 18-EN Original EN, Brussels, 28 October 2022, https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2023-01/Rev18%20Guidance%20on%20UCC%20and%20related%20act%20-%20clean%20for%20publication%2028%20Oct%202022.pdf, dostęp: 7.02.2023.

Ministerstwo Finansów – Departament Ceł, *Procedura uszlachetniania czynnego (unijny kodeks celny)*, https://www.dolnoslaskie.kas.gov.pl/documents/3557796/6950628/MATERIA%C5%81+INFORMACYJNY+USZLACHETNIANIE+CZYNNE+Marzec+2017+KAS.pdf, dostęp: 10.11.2022.

Technical Annex. Call for Tenders TAXUD/2016/AO-02. Integration. Operations, Integration and Control of IT Service Management for IT systems (ITSM3), https://ec.europa.eu/assets/taxud/taxation_customs/tenders/2016ao02_a2_technical_en.pdf, dostęp: 2.01.2023.